תלמוד בבלי · אחרונים · ציון לנפש חיה

ציון לנפש חיה על זבחים

רבי יחזקאל לנדא

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

ציון לנפש חיה על זבחים

רבי יחזקאל לנדא

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/ציון-לנפש-חיה-על-זבחים/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

דף ב.

משנה כל הזבחים ששחטן שלא לשמן כשרין אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה חוץ מן הפסח וחטאת ור"א סובר אף אשם ומביא הגמ' (בדף י ע"ב) טעמא דר"א הרי הוא אומר כחטאת כאשם מה חטאת שלא לשמו פסול אף אשם שלא לשמו פסול וקאמר בגמרא (דף יא ע"א) בשלמא לרבנן דאמרי אשם ששחטו שלא לשמו כשר היינו דאיתקש מנחה לחטאת מנחה לאשם דתני ר"ש אומר קודש קדשים הוא כחטאת כאשם מנחת חוטא הרי היא כחטאת לפיכך קמצה שלא לשמה פסול מנחת נדבה הרי היא כאשם לפיכך קמצה שלא לשמה כשר אלא לר"א למאי הלכתא אתקיש מנחה לחטאת ומנחה לאשם ומתרץ הגמרא לאידך דר"ש דתנן שלא בכלי שרת פסולה ור"ש מכשיר ואמר ר' יהודה מ"ט דר"ש אמר קרא קודש קדשים היא כחטאת כאשם בא לעבדה ביד עבדה בימין כחטאת בכלי עבדה בשמאל כאשם ופריך הגמרא ור"ש האי קרא מפיק להכי ומפיק ליה להכי ומתרץ הגמרא עיקר קרא כר"י הוא דאתא ומנחת חוטא דפסולה שלא לשמו טעמא אחרינא הוא חטאת טעמא מאי פסולה שלא לשמו דכתיב בה היא מנחת חוטא נמי כתיב בה היא ופריך הגמרא ורבנן למאי הלכתא אתקיש אשם לחטאת לומר לך מה חטאת טעון סמיכה אף אשם טעון סמיכה ע"כ הגמרא:

והנה קשה לי מאי פריך הגמרא ורבנן למאי הלכתא אתקיש אשם לחטאת הא במסכת תמורה (דף כ ע"ב) איתא במתניתין תמורת אשם ולד תמורה ירעה ור"א סובר מתה ופי' רש"י (בדף יח ע"ב) בד"ה ימותו דטעמא דר"ש דסובר ימותו הוא הואיל ודרש בזבחים כחטאת כאשם שאתקיש אשם לחטאת וא"כ מאי פריך הגמרא דלמא רבנן דהכא סוברים בהא כר"א ודורשים ההיקש אשם לחטאת לענין דכל מה. שבחטאת מתה גם באשם ימותו:

ונ"ל לתרץ דהא הך ת"ק דר"א הוא ר' יהושע כדמפורש בברייתא דר"י סובר דאשם ששחטו שלא לשמו כשרה ור"י לשיטתו ע"כ לא מצי למדרוש האי הקישא דכל מה שבחטאת ימותו גם באשם יומת ושפיר פריך הגמרא לר"י לשיטתו למאי הלכתא אתקיש חטאת לאשם:

ודע דלפי הגירסא שיש במסכת שבועות (דף יב ע"א) וכן הוא במסכת פסחים דמביא הגמרא סיפא דהך מתניתין דתמורה אשם שמתו בעליו ירעה ר' אליעזר אומר ימותו ר' יהושע אומר יביא בדמיו עולה הרי מפורש דר' יהושע אינו סובר כר"א והוא פליג עליו דאשם ירעה וא"כ אין מקום לקושיא הנ"ל. אך אחר העיון נראה שהוא טעות ואין זה ר' יהושע כי אם ר' אליעזר וכן הוא במתניתין דתמורה הוא מוכח שהוא ר' אלעזר דהא

הגמרא במס' תמורה (דף יח ע"ב) פריך ר' אלעזר אדר' אלעזר דר' אלעזר סובר גבי ולד תמורת עולה הוא עצמו יקרב עולה ופריך הגמ' הא ר' אלעזר אומר גבי ולד תמורת אשם יביא בדמיהן עולה בדמיהן אין אבל הוא עצמו לא הרי מפורש דר' אלעזר הוא דאמר במתניתין יביא בדמיהן עולה ולא ר' יהושע והוא טעות שנפל בדפוס וא"כ שפיר קשה דלמא ר"י סובר בהא כר' אליעזר דגם אשם ימותו ודרש ההיקש בחטאת כאשם. אמנם נ"ל לתרץ דר"י לשיטתו ע"כ אינו דורש ההיקש לענין אשם שימותו דהנה איתא במס' הוריות (דף ו ע"א) ע"ש לשון הגמרא ומאי פריך הגמרא דלמא שאני גבי אשם דלא קרב הולד דכל שבחטאות מתות באשם רועה מש"ה לא יקריב הוא עצמו ומתרץ התוספות דלא נגמרה באשם רועה אלא בהני דשייכי כהלכתו באשם כגון מתו בעליו או נתכפרו בעליו או תמורה או עברה שנתו דכל הני ד' שייכי באשם אבל ולד אשם דלאו כהלכתו הוא דאשם זכר הוא ולא שייך ביה ולד בהא לא נגמרה הלכה עכ"ל התוס' הרי מפורש בתוס' דלענין ולד תמורת אשם לא נאמר ההלכה דכל שבחטאת מתה כו' א"כ הקושיא הנ"ל במק"ע:

אך יש לתרץ דהלכה היא לענין המפריש נקבה לאשם וילדה דהנה ר"י בר חנינא אמר בגמ' דתמורה (דף יט ע"ב) מודה ר"א במפריש נקבה לאשם דאין בנה קרב אשם אע"ג במפריש נקבה לעולה סובר ר"א דבנה קרב עולה מודה באשם דבנה לא יקרב אשם ופריך בגמרא אדמשמע דאין בנה קרב אשם לאשמעינן דאין בנה קרב עולה והה"ד לאשם ומתרץ הגמרא אי אשמעינן עולה ה"א עולה הוא דלא קרבה דלא אקדשה לאמה קדושת עוברה אבל אשם דאקדשה לאמה קדושת עוברה ה"א ולדה קרב אשם קמ"ל וא"כ שפיר יש לומר דהלכה היא לענין המפריש נקבה לאשם דאין בנה קרב דבלאו ההלכה ה"א דיקריב כמו שמתרץ הגמרא אליבא דר"א וכאן לא שייך דברי התוס' דלא כהלכתו הוא דעד כאן לא מתרצים התוספות כן אלא גבי ולד תמורת אשם דזה שפיר לאו כהלכתו הוא הואיל ולא מקרי ולד אשם אלא ולד תמורת אשם אבל במפריש נקבה לאשם כיון דאמו קדוש קדושת דמים לאשם דכן מפורש במתניתין שם במפריש נקבה לאשם סובר הת"ק תרעה עד שתסתאב ותמכר ויביא בדמיה אשם ופריך בגמרא שם למה לי תסתאב כיון דלא חזי למלתא היינו מומה ומתרץ ר"י אמר רב היינו טעמא דאמרינן מיגו דנחתא לה קדושת דמים נחתא נמי קדושת הגוף וקאמר רבא זאת אומרת הקדיש זכר לדמיה קדוש קדושת הגוף ופי' רש"י מדבעי מום אע"ג דלדמיה אקדשיה קדוש קדושת הגוף והא דלא מקרבה משום דאין נקבה בא אשם עכ"ל הרי מפורש דמפריש נקבה לאשם

היא מקרי אשם הואיל ונחתא לה קדושת הגוף וא"כ בזה שפיר ולדה ולד אשם ושפיר שייך ההלכה דכל שבחטאת מתה באשם רועה אף לר' נתן:
אבל אני אומר דסברא זו תליא בפלוגתא דלת"ק שפיר מקרי זה ולד אשם הואיל וסובר במפריש נקבה לאשם קדוש קדושת הגוף אבל לר"ש דפליג שם במתניתין וסובר תמכר שלא במום וגם בברייתא שם סובר ר"ש דמפריש נקבה לאשם אינו עושה תמורה הואיל וליכא קדושת הגוף עליו א"כ לר"ש פשיטא דולדה לאשם ולד אשם מקרי ולא צריכין להלכה כלל דודאי בנה לא קרב אשם וגם לא כהלכתו הוא כמו שמתרץ התוס' א"כ הקושיא במק"ע דהא ר' נתן אליבא דר"ש אתי לתרץ דהא ר"ש הוא דאמר אין חטאות הציבור מתות והרי לר' שמעון לשיטתו ע"כ צריכין לומר בולד חטאת לחוד לא נגמר הלכה למיתה כיון דליכא באשם כנגדו שיהיה לרעיה כנ"ל אך קושיא זו יש לדחות דהא דבר זה גופא דכל מה שבחטאת מתה באשם רועה תליא בפלוגתא דהא במסכת תמורה (דף כ ע"ב) במתניתין פליגי בה תנאי ת"ק סובר תמורת אשם ולד תמורה ירעה ר' אליעזר אומר ימותו ר' אלעזר אומר יביא בדמיה עולה הרי דר"א לית ליה הך הלכה דכל שבחטאת מתה באשם רועה וא"כ גם לר"ש י"ל דס"ל כר"א:
אבל זאת אומרת דע"כ ר"ש לשיטתו אינו סובר כר"א דהנה רש"י במסכת תמורה (דף יח ע"ב) בד"ה ימותו כתב טעמא דר"א דסובר תמורת אשם ימותו הואיל ודרש כחטאת כאשם בריש מסכת זבחים עכ"ל ורצון רש"י דבמסכת זבחים בריש מסכת סובר ת"ק כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרין אלא שלא עלו לשם חובה חוץ מפסח וחטאת ור' אליעזר אומר אף אשם ומביא בגמרא שם (בדף י ע"ב) דר' יהושע סובר דלא גמרינן אשם מחטאת ור' אליעזר סובר מדכתיב כחטאת כאשם מה חטאת שלא לשמו פסול אף אשם שלא לשמו פסול הרי לר' אליעזר אתקש אשם לחטאת א"כ לכל מילי אתקש והנה שם (בדף יא ע"א) מביא הגמרא ברייתא דתני ר"ש אומר הרי הוא אומר גבי מנחה כחטאת כאשם מנחת חוטא הרי היא כחטאת לפיכך קמצה שלא לשמה פסולה מנחת נדבה הרי היא כאשם לפיכך קמצה שלא לשמה כשרה הרי מפורש דר"ש אינו מקיש אשם לחטאת וע"כ אית ליה ההלכה דכל שבחטאת מתה באשם רועה ולר"נ הקושיא במק"ע הא לענין ולד חטאת לחוד לא שייך הך באשם כנגדו אבל יש לתרץ דהא הגמרא פריך שם לר"א למאי הלכתא אתקיש מנחה לחטאת ומנחה לאשם ומתרץ הגמרא לאידך דר"ש דתנן שלא בכלי שרת פסולה (אם הלך הקומץ שלא בכלי פסולה) ור"ש מכשיר ואמר ר"י ברי' דרבי חייא מ"ט דר"ש אמר קרא קדש קדשים היא כחטאת כאשם בא לעבדה ביד עבדה בימין כחטאת דגבי חטאת כתיב וטבל אצבעו וכל מקום שנאמר אצבע אינו אלא

ימין וקומץ בא בזריקת דם) בא לעובדה בכלי עובדה בשמאל (רשאי ולהוליך הקומץ בכלי בשמאל וליתנו ע"ג האישים בזריקת דם האשם שהוא בכלי שלא נאמר אצבע אלא בחטאת וכשר בשמאל לר"ש) ופריך הגמרא ור"ש האי קרא מפיק לה להכי ומפיק להכי ומתרץ הגמרא עיקר קרא לכדר"י בריה דר' חייא ומנחת חוטא דפסולה שלא לשמה טעמא אחרינא הוא חטאת טעמא מאי פסולה שלא לשמה הואיל וכתיב חטאת היא מנחת חוטא נמי כתיב בה היא הרי מפורש אליבא דמסקנא דר"ש יכול לדרוש ההיקש כחטאת כאשם והשתא שפיר יש לומר דר"ש סובר כר"א דדריש כחטאת כאשם ומקיש אשם לחטאת וגם באשם סובר דימותו ולא סבר ליה ההלכה דכל שבחטאת מתה באשם רועה ומתורץ קושיא הנ"ל על ר"נ ולפ"ז אמרתי לתרץ דהגמרא פריך לרבנן למאי הלכתא אתקיש אשם לחטאת וקשה מאי פריך הגמ' דלמא רבנן סברי בזה כר"א דתמורת אשם ושכיפרו בעליה ועברה שנתו ומתה בעליה למיתה אזל מכח ההיקש אשם לחטאת כמו שסובר ר"א בתמורה ולפי מה שכתבתי לעיל אתי שפיר שקושיית הגמרא הוא אליבא דר"נ דסובר ד' נתנו לרעיה ואחד למיתה ובימי אבלו של משה שכחו איזה הוא למיתה והעמידו כולם למיתה מספק הא בולד חטאת ליכא לספוקי דודאי לאו למיתה נגמר דהא לא שייך כנגדו באשם וא"כ למאי הלכתא אתקיש לחטאת הא באשם לא שייך ולד אשם דהא זכר הוא ואין לומר לענין מפריש נקבה לאשם אתקיש דבנה לא יקרב אשם וימות זה אינו דהא הך בר פלוגתא דר"א במסכת זו הוא ר' יהושע כדמפורש בברייתא ור' יהושע לשיטתו ע"כ ליכא שם אשם במפורש נקבה לאשם דהא בתמורה (דף כ ע"א) תנן בברייתא המקדיש נכסיו והיה בהן בהמות זכרים ונקבות קאמר ר"י זכרים עצמן יקרבו עולות ונקבות ימכרו לצורכי שלמים ופריך ר' חייא בר אבא לר' יוחנן מדאמר ר' יהושע זכרים עצמן יקרבו עולות אלמא סובר דקדושת הגוף אקדשינהו א"ה נקבות אמאי ימכרו לצורכי שלמים הא בעי רעיה ומתרץ הגמרא דסובר ר' יהושע כר"ש דכל מידי דלא חזי ליה לגופא לא נחתא ליה קדושה ע"ש בגמרא א"כ מוכח דר' יהושע סובר גם במפריש נקבה לאשם לא נחתא ליה קדושת הגוף [ע"ש בגמרא] וכיון שכן הוא לא מקרי הולד ולד אשם כמו שכתבתי לעיל ולפ"ז לא שייך כלל לומר לענין ולד חטאת שיהיה כנגדו באשם ולמאי הלכתא אתקיש אשם לחטאת אלא ודאי מוכח דלאו בולד חטאת נגמר למיתה כי אם בד' חטאות האחרים כגון תמורת חטאת או מתה בעליה וכו' וא"כ כיון שמוכח דלא לענין ולד חטאת היה ההלכה למיתה קשה אמאי העמידו על חמש אלא ודאי מדהעמידו על חמש ונסתפקו להו בימי אבלו של משה אם גם ולד חטאת הוא אותו שנגמר למיתה ע"כ לא אתקיש אשם לחטאת לענין מיתה ושפיר פריך

הגמרא לרבנן דר"א שהוא ר' יהושע למאי הלכתא אתקיש אשם לחטאת בשלמא לר' אליעזר שפיר י"ל דאתקיש אשם לחטאת לענין שחט שלא לשמה אבל לר"י דפליג עליה בהא קשה למאי הלכתא ומתרץ הגמרא לענין סמיכה ודוק:

ולפ"ז שפיר יש נפקותא בהך פלוגתא דר"ל ור' נתן דלר"ל דסובר ד' נתנו למיתה ואחת לרעיה יש לומר דלרבנן אתקיש אשם לחטאת לענין שגם באשם מתה מה שמתה בחטאת ואף דלא שייך בולד חטאת מ"מ אתקיש בשביל אינך שלשה דשייכי גם באשם אבל לר"נ דאמר אחת ניתן למיתה וארבע לרעיה א"כ ע"כ לא ס"ל לרבנן דאתקיש אשם לחטאת לענין מיתה דאל"כ הוי להו להוכיח בימי יהושע דע"כ ולד חטאת לא נאמר למיתה מכח ההיקש אשם לחטאת דלענין ולד חטאת לא שייך להקיש אשם לחטאת דולד אשם לא אפשר דלאו בר אולודי הוא דהא הוא זכר כנ"ל:

אבל אני אומר דליכא נפקא מיניה דהא לפי האמת אחר שתירץ הגמרא דאיכא למימר ההיקש אשם לחטאת לענין סמיכה א"כ אפילו לר"נ יש לומר לרבנן דר"א דאתקיש אשם לחטאת לענין מיתה ואפ"ה יש להסתפק איזה מחמש חטאות נאמר למיתה אם נאמר ולד חטאת באמת לא אתקיש אשם לחטאת אלא לענין סמיכה ואי אחד משאר ארבע חטאות נאמר למיתה דשייכי גם באשם א"כ אתקיש אשם לחטאת גם לענין מיתה וא"כ השתא ליכא נפקותא כיון שהעמידו על חמש מספק א"כ גם אותן השייכים באשם מתות מספק אי אתקיש חטאת לאשם א"כ הדרא הקושיא לדוכתא מאי נ"מ יש בפלוגתא דר' נתן ור"ל:

ונראה לתרץ דיש נפקותא אחרת. דהנה במסכת יומא (דף נ ע"א) פריך הגמרא על מה דבעי שם בגמ' שחט ומת מהו שיכניס אחר בדמו אי אמרינן בפר ואפילו בדמו של פר א"ד בפר ולא בדמו של פר ופריך הגמ' ותיפוק ליה שחטאת שמתו בעליה הוא ולמיתה אזלא ומשני ר' עמרם חטאת הציבור היא ולא למיתה אזלא ומביא ראיה ממשנה דתמורה דאמר ר' מאיר והלא פר יוה"כ וחביתי כ"ג ופסח דקרבן יחיד הוא ודוחין את השבת ואת הטומאה מכלל דאיכא למ"ד דציבור הוא ופריך ליה רבא ולטעמך דקתני אמר ליה ר' יעקב והלא פר העלם דבר של ציבור ושעירי ע"א וחגיגה דציבור הוא ואינו דוחה לא את השבת ולא את הטומאה מכלל דאיכא למ"ד דיחיד הוא בתמיה אלא לת"ק קא מהדר ליה דשמעינן דקאמר קרבן ציבור דוחה וקרבן יחיד אינו דוחה שבת וטומאה ואמר לו ר"מ קרבן יחיד כללא הוא והלא פר יוה"כ וחביתי כ"ג דיחיד הוא ואפ"ה דוחה ואמר לו ר' יעקב קרבן ציבור כללא הוא והלא פר העלם דבר של ציבור ושעירי וחגיגה דציבור הוא ואפ"ה אינו דוחה כו' אלא נקוט האי כללא כל שזמנו קבוע כו' ופריך אביי לרבא

מברייתא דתני פר ושעיר של יוה"כ שאבדו והפריש אחרים תחתיהן כולן ימותו וכן שעירי ע"א כו' דברי ר' יהודה ר"א ור"ש אמרו ירעו עד שיסתאבו שאין חטאת הציבור מתה. הרי מפורש דמקרי חטאת הציבור וקאמר רבא תני שאין חטאת השותפין מתה ופריך הגמרא ומאי נפקא מניה פי' רש"י סוף סוף לאו למיתה אזלא ושפיר מתרץ ר' עמרם לעיל להא דקשיא לן לעיל דחטאת שמתו בעליו הוא ומאי נפקא ליה לרבא לסלוקי ליה לרב עמרם לעיל ממאי דקרי חטאת הציבור וקרי ליה חטאת השותפין ומתרץ הגמרא דלא מייתי כהנים פר בהוראה עכ"ל וקשה לי מאי שקלא וטריא הגמרא אי פר יוה"כ הוא קרבן ציבור או דיחיד אף אם נימא דפר יוה"כ קרבן יחיד הוא אפ"ה לאו למיתה אזלא דהא טעמא דאמרינן דחטאת הציבור לאו למיתה אזלא הוא מפורש בהוריות ובתמורה הואיל וחמש חטאות דגמירא לן למיתה הם ולד חטאת ותמורת חטאת ושמתה בעלי' ושכפרו בעליה באחר ושעברה שנתו וכיון דאיכא בהו ולד חטאת דליכא בציבור שאין ציבור מביא נקבה [ועיין בתוספות לקמן (דף קיב) בד"ה בשעיר נשיא כתב בהדיא לר"ש חמש חטאות המתות הם דוקא בנקבה ולא בחטאת זכר הואיל ולא שייך ביה ולד חטאת ותמיה גדולה הוא על שלא זכרו התוספות סוגיא זו דמסכת יומא] ותמורת חטאת נמי ליכא בציבור דאין ציבור עושה תמורה וכיון דהני ליתא בציבור וביחיד אמורים ולא בציבור כולהו נמי ביחיד אמורים ולא בציבור ולפ"ז אף בפר יוה"כ נמי נימא הכי דלאו למיתה אזיל הואיל וולד חטאת לא שייך ביה דהא הוא זכר וכיון דולד חטאת בנקבה אמורה ולא בזכר א"כ אינך שנגמרה עמו ג"כ בנקבה אמורה ולא בזכר לאפוקי פר יוה"כ דלאו למיתה אזיל. אמנם הגמרא פריך שפיר לפי מה שתירץ ר"ל בתמורה ד' נתנו למיתה ואחת לרעי' א"כ שמא ולד חטאת נגמר לרעיה ואינך ד' אשר שייכים בפר של אהרן (דגם תמורה שייך בפר של אהרן אי קרבן יחיד הוא כדבעי ר' אליעזר לקמן) כולהו בחדא גמירא למיתה בין בחטא' זכר ובין בחטאת נקבה הואיל ולא נגמרה עם ולד חטאת:

וגם לר' נתן דמתרץ שם ד' נתנו לרעיה וחדא למיתה ג"כ פריך הגמרא שפיר דשמא הך חדא שנגמר למיתה הוא חטאת שמתה בעליה וזה שייך גם בפר של יוה"כ ולא נגמר עם אינך ארבעה אשר בתוכם ילד חטאת:

אמנם לפי' רש"י במסכת תמורה שכתב דלכך לא הוי דנין אפשר משאי אפשר לר"נ הואיל ובהני ארבע דלרעי' איכא בהו דמצי להיות בין ביחיד ובין בציבור ואפ"ה ביחיד אמורים ולא בציבור (הואיל ואיכא בהו גם אשר אי אפשר להיות בציבור) א"כ אף אותם חמש דנאמר למיתה אף שיכול להיות בין ביחיד ובין בציבור ג"כ גמרינן מניה דביחיד אמורים ולא בציבור והיכא דאי אפשר משאי דלא גמרינן כגון אי הוי גמירי שלשה בחדא

לרעיה ותרי (בחדא) למיתה ואי הוי בעי למילף מה הני תלתא דאי אפשר בציבור וביחיד אמורים אף תרי דלמיתה לא נאמר אלא ביחיד איכא למפריך וכי דנין אפשר משאי אפשר דשמא הני שלשה דלא מתרמי בציבור גמירי בחדא לרעיה והנך תרי השייכים אף בציבור למיתה גמירי בין ביחיד בין בציבור עכ"ל רש"י ע"ש ולפ"ז הקושיא במק"ע אף אי הוי פר של יו"כ קרבן יחיד אפ"ה לאו למיתה אזיל דהא ממנ"ש אי חטאת שמתו בעליה הוא מהנך ארבע דגמירי לרעיה א"כ ליכא לספוקי ביה ובודאי לאו למיתה אזיל וע"כ צ"ל דשמא אותו חדא שנאמר למיתה הוא חטאת שמתו בעליה ואינך ד' הם לרעיה וא"כ שפיר יש למילף דפר של יוה"כ לאו למיתה אזיל דכמו שאותן ד' שנאמר לרעיה איכא בהו ולד חטאת אשר לא שייך בפר של יוה"כ א"כ השלשה שנגמרו עמו ג"כ לא נגמרו בפר של יוה"כ והשתא דנין אפשר משאי אפשר דכמו דבאותן ד' שנגמרו לרעיה איכא בהו שלשה אשר יכולין להיות בפר יוה"כ ובשאר חטאות ואפ"ה לא נגמרו בפר של יוה"כ הואיל ובחדא גמירי עם ולד חטאת א"כ גם אותו החמישי שנגמר למיתה אף שיכול להיות בפר יוה"כ אפ"ה לא נאמר ביה דומיא דהנך ד' שנאמרו לרעיה וא"כ לר"נ פר של יוה"כ לאו למיתה אזלי אף שהוא קרבן יחיד והקושיא הנ"ל במק"ע:

אמנם יש לומר הגמרא קאי אליבא דר"ל הואיל ור"ל סובר לעיל בפר ואפילו בדמו של פר וא"כ לר"ל לשיטתו שפיר הוי פר של יוה"כ אזיל למיתה אף שהוא זכר ולא שייך ביה ולד חטאת הואיל ור"ל סובר דארבע ניתן למיתה וחדא לרעיה א"כ שמא אותו חדא שנגמר לרעיה הוא ולד חטאת ואותן ארבעה שנגמרו למיתה בחדא נגמר וכולהו שייכים בפר של יוה"כ כנ"ל ושפיר פריך הגמרא ותיפוק ליה משום חטאת שמתו בעליה על ר"ל דסובר בפר ואפילו בדמו של פר וכל השקלי וטריא קאי אליבא דר"ל ושפיר צריך הגמרא לתרץ דהוי חטאת הציבור אבל אי הוי חטאת יחיד הוי אזיל למיתה:

אך כל זה איננו שוה לי חדא דזה דוחק לומר דכל השקלי וטריא קאי דוקא אליבא דר"ל ועוד דלשון ותיפוק ליה משמע שהקושיא הוא על הבעל האיבעיא דבעי מהו שיכנס אחר בדמו וכן פי' רש"י בהדיא בד"ה ותיפוק ליה ע"ש ואי הוי הקושיא על רש"ל הוי ליה להגמרא להקשות בלשון סתירה והא חטאת שמתה בעליה הוא ולפ"ז אי הקושיא ותירוצו היה על בעל האיבעיא א"כ קשה מאי פריך דלמא הבעל האבעי' סובר כר' נתן ולר"נ פר יוה"כ לאו למיתה אזיל אף שהוא קרבן יחיד כנ"ל:

ויש ליישב דהגמרא מקשה ות"ל משום חטאת שמתה בעלי' ולמיתה אזלי אליבא דר"ל ואי היה סובר כר"נ היה קשה אותו קושיא ונ"ל דחטאת שמתה בעליה לרעיה אזלי וממנ"פ מקשה דעכ"פ לא קרב דאי לא אזלי למיתה אזלי לרעיה דהנה התוס' מקשים

בד"ה חטאת הציבור היא כו' תימא אכתי תקשה נהי דלא אזלי למיתה הא רועה היא דהא ר"ש אמר לקמן אין חטאת הציבור מתה קאמר ירעו ומתרץ התוס' דהאי רעיה דקאמר ר"ש לקמן הוא רק מדרבנן ודוקא התם גזר ר"ש שיהיה ירעו הואיל ונתכפרו באחר לגמרי אבל הכא ששאר אחיו הכהנים לא מתו וגם כהן גדול אחר נתמנה תחתיו לא גזרו להיות רועה ע"כ לשון התוס' ולפ"ז אני אומר דאי הוי ההלכה להיות רועה א"כ לא הוי מצי קריב ולא שייך תירוץ התוספות ומעתה שפיר פריך הגמרא אי הוי פר יוה"כ קרבן יחיד א"כ ממנ"פ לא קריב דאי אמרינן כר"ל דד' נתנו למיתה וחדא לרעיה א"כ למיתה אזיל דאף דלא שייך ביה ולד חטאת בפר יוה"כ שהוא זכר מ"מ שמא ולד חטאת נגמר לרעיה ומתו בעליה נגמר עם אותן ארבעה למיתה וכולן שייך בפר יוה"כ ולר"נ דסובר ד' נתנו לרעיה ואחד למיתה א"כ קשה איפכא דשמא ולד חטאת דלא שייך בפר יוה"כ נגמר למיתה ומתו בעליה נגמר באותן ארבעה לרעיה וכולהו שייכי בפר יוה"כ וא"כ מדינא הוא לרעיה ולא מצי קרב וא"כ הגמרא פריך ותיפוק ליה דהוי חטאת שמתו בעליה וממנ"פ לא יכנוס אחר בדמי דלא חזי להקרבה דלר' לקיש דינו למיתה ולר"נ דינו לרעיה:

אך לאחר העיון הקושיא במק"ע דאפילו אי פר יוה"כ הוי קרבן יחיד אפ"ה איכא למילף דלאו למיתה אזלא דהנה רש"י במסכת הוריות מפרש טעמא דר"י דסובר גבי פר ושעיר של יוה"כ שאבדו והפריש אחרים תחתיהן ימותו הואיל וסובר דאפילו חטאת הציבור מתה ודברי רש"י הם לכאורה נגד המסקנא במסכת יומא (דף סה) דשם מקשה הגמרא על ר"י דסובר גבי שקלים שאבדו או נגנבו ואח"כ נמצאו עולין לשנה הבאה ופריך הגמרא ר"י אדר"י מהאי ברייתא דסובר ר"י גבי פר ושעיר של יוה"כ שאבדו והפריש אחרים תחתיהן כולן ימותו ור"א ור"ש אומר ירעו עד שיסתאבו שאין חטאת הציבור מתה אלמא סובר ר"י דאיך עולה לשנה הבאה ומסקינן בגמרא טעמא דר"י הוא משום תקלה [והתוס' ישינים מקשים שם מאי פריך הגמ' דלמא שאני שעיר ופר יוה"כ דהוי חטאת שנתכפרו בעלי' באחר דימותו ומתרץ דזה הואיל וראויה לשנה הבאה לא מקרי נתכפרו בעלי' דהא אינן באין על חטא מבורר כמו שאר קרבנות יחיד שבאו על חלב ודם ע"ש) וא"כ איך מפרש רש"י טעמא דר"י הואיל וסובר חטאת הציבור מתות (וגם במסכת שבועות (דף יא ע"ב) רש"י בד"ה ימות מפרש הואיל ועברה שנתנו לשנה הבאה הוי מחמש חטאות המתות לר' יהודה אפילו בציבור והתוס' שם (בדף יא ע"א) בד"ה פר ושעיר כו' מקשים על רש"י מהך מסקנא דיומא ע"ש):

ונראה לי לתרץ דהנה רבנן קמיה דאביי מתרצים במסכת יומא דטעמא דר"י דימותו משום גזרה דחטאת שמתו בעלי' ופי' רש"י שמא ימות הכהן בשנה זו והוי חטאת שמתו בעלי' ופריך הגמרא הא תינח פר שעיר מא"ל גזרה שעיר אטו פר ומשום גזרה ימותו אלא גזרה משום חטאת שעברה שנתו ופריך הגמרא היא גופא חטאת שעברה שנתה היא (דהא לשנה הבאה יהיה עברה שנתו) הא לא קשיא כרבי דתניא שנה תמימה מונה שלש מאות וששים וחמשה יום כמנין ימות החמה דברי רבי וחכמים אומרים מונה שנים עשר חודש מיום ליום ואם נתעברה נתעברה למוכר ופריך הגמרא הא תינח שעיר פר מאי איכא למימר גזרה פר אטו שעיר ופריך הגמרא ומשום גזרה ימותו ועוד חטאת שעברה שנתו לרעיה אזלא דאמר ר"ל חטאת שעברה שנתו רואין אותה כאילו היא עומדת בבית הקברות ורועה אלא אמר רבא משום תקלה ע"כ הגמרא:

והתוס' שם בסוף ד"ה ומשום גזרה ימותו כו' מקשים מהא דאמרינן במסכת זבחים כל הזבחים שנתערבו בהן שור הנסקל ימותו כולן כו' ע"ש וקשה לי לפי דברי התוספות העיקר קושיא היא משום גזרה ימותו דהואיל וגזר פר אטו שעיר ולפ"ז קשה מאי פריך הגמרא על רבנן קמיה דאביי דמתרצים טעמא דשעיר משום עברה שנתו ופריך תינח שעיר פר מאי איכא למימר הא גבי פר איכא למימר משום חטאת שמתו בעליו כמו שתירצו רבנן קמיה דאביי וא"כ גבי פר הוא טעמא משום חטאת שמתו בעליו וגבי שעיר הוא טעמא משום עברה שנתו וגם על ר' זירא לעיל לא פריך הגמרא מידי דשמא בשעיר הוא טעמא שלא יאמרו הגורל קבוע משנה לחברתה וגבי פר הוא טעמא משום חטאת שמתו בעליה. ולפי חומר הקושיא צריכין אנו לומר דהגמרא סובר הואיל ובברייתא תני פר ושעיר של יוה"כ בחד בבא ושעיר של ע"א באינך בבא משמע דפר ושעיר של יוה"כ חד טעמא אית להו ושפיר פריך הגמרא תינח פר וכו' דטעמא דשייך בפר לא שייך בשעיר וטעמא דשייך בשעיר לא שייך בפר והנה התוס' בד"ה משום חטאת שעברה שנתו מקשים מאי פריך הגמרא תינח שעיר פר מאי א"ל הא בפר נמי דינו הוא שיהיה שלש שנים ותו לא ואי עברו שנותיו פסול ומתרצים התוס' דשמא לא גמירי ההלכתא דעברו שנתו ימות אלא בחטאת שהיא כבשה או שעירה דהוי בני שנה אבל בפרים שהם בני שלשה לא גמירי ההלכתא דימותו בשעברה שלשה שנים. עוד מתרצים התוס' דהגמרא פריך אליבא דר"מ דסובר אף בני ארבע וחמש שנים כשרים בפרים דהואיל וקא מדחק לשנויא משום גזרה דעברה שנתו ולא קא משני משום עברה שנתו ממש ולא דרוצה לתרץ אליבא דכ"ע אפילו כרבי דסובר מונה שלש מאות וששים וחמשה יום א"כ

פריך תינח שעיר פר מא"ל לר"מ דסובר פר כשר אף בני ארבע וחמש שנים ויותר דליכא ביה עברה שנתו מאי מתרצי:
ומעתה אני אומר דלפי תירוץ שני של התוס' עיקר שקלא וטריא היה הואיל והיה רוצה לאוקמי אליבא דכ"ע ולפי האמת שמתרץ הגמרא טעמא דר"י משום תקלה ומסיק דבתקלה עצמו תנאי היא א"כ לפי האמת ע"כ לא מתוקמי אליבא דכ"ע ולא מרוחינן דבר בהאי תירוצא טעמא משום תקלה דאכתי לאו אליבא דכ"ע הוא ולפ"ז שפיר יכולין לאוקמי טעמא דפר ושעיר הוא משום חטאת שעברה שנתו וכר"י הגלילי וחכמים דסברי פר יותר משלש שנים פסול ולא צריכין כלל לטעמא משום תקלה:
ולפ"ז מתורץ הקושיא הנ"ל על רש"י במס' הוריות ובמס' שבועות דמפרש טעמא דר"י משום חטאת הציבור מתה שהוא נגד המסקנא ז"א דלפי האמת דלא קא מיתרץ בהך תירוצא דגמ"ו משום תקלה דלא אליבא דכ"ע הוא א"כ טוב יותר לומר דר"י לטעמיה וסובר דחטאת הציבור מתה וטעמא משום חטאת שעברה שנתה כנ"ל ושפיר מפרש רש"י טעמא דר"י משום חטאת המתות. אך עדיין יש להקשות הא ליכא למימר דטעמא דר"י הוא בפר ושעיר של יוה"כ משום עברה שנתו הא הגמרא קא פריך ליה מר"ל דאמר עברה שנתו רואין כאלו היא בבית הקברות ורועה ואינו מתה וא"כ הקושיא הנ"ל על רש"י במק"ע:
אמנם זה אינו שאף שר"ל סובר כן אמנם רבא פליג על ר"ל דבמסכת תמורה (דף כב ע"א) אמר ר"ל עברה שנתה רואין כאלו היא בבית הקברות כו' ופריך הגמ' ממתניתין דתני עברה שנתה ושאבדה ונמצאת בעלת מום אם משכיפרו בעלים תמות ומתרץ רבא שם דהכי קתני עברה שנתו ואבדה או אבדה ונמצאת בעלת מום אם משכיפרו בעליו תמות דתרתי לריעותא בעינן אבדה ועברה שנתה או אבדה ונמצאת בעלת מום ופריך הגמרא ממתניתין דיומא תנן אם מת אותו שעיר לעזאזל השני ירעה עד שיסתאב לפי שאין חטאת הציבור מתה הא דיחיד מתה וקאמר ר"י בעלי חיים נדחין וכשהוא מתכפר בזוג שני ואידך קמא הוי ליה כעברה שנתה וטעמא דציבור הא דיחיד מתה ומתרץ הגמרא דחוין לחוד ואבודין לחוד ופי' רש"י אמר לך רבא ודאי איכא דחויה ולא צריך תרתי לריעותא ומה שתרצתי לעיל עברה שנתו ואבדה לר"ל תריצא וליה לא ס"ל ולפ"ז רבא לא ס"ל כר"ל א"כ לרבא בודאי יש לומר דטעמא דר"י הוא משום עברה שנתו כנ"ל ודוק:
עוד יש לומר דר"ל גופא דאמר עברה שנתה אינו מתה לא אמר אלא אליבא דתנא דמתניתין דתמורה ריש פרק ולד חטאת דתני ולד חטאת ותמורת חטאת ומתה בעליה תמות בחד בבא ואח"כ תני שעברה שנתה ושאבדה ונמצאת בעלת מום אם משכיפרו

בעלים תמות בבבא אחריתא ולא תני לכל חמש חטאות בחד בבא כמו שמקשה הגמרא שם באמת על זה אמר ר"ל דהאי תנא סובר בעברה שנתו לחוד אינה מתה וכמו שמוקי רבא אליבא דר"ל שם דצריך להיות תרתי לריעותא אבל ר' שמעון בברייתא דהוריות ותמורה שמחשב כל חמש חטאות בחדא בבא ור"ל מתרץ ליה שם דארבע ניתן למיתה וחדא לרעיה והעמידו על חמש להאי תנא בודאי עברה שנתה הוא אחד מחמש חטאות המתות וגם ר"ל מודה שעברה שנתה ומתה אזלא לר' שמעון (ועיין בתוספות במסכת מעילה (דף ע"ב) בד"ה ולד חטאת בסוף הדבור ע"ש):

היוצא מכל הנ"ל דלתירוץ שני של התוס' באמת אמרינן דטעמא דר"י הוא בפר ושעיר של יוה"כ שאבדו דימותו משום עברה שנתו:

אבל לתירוץ ראשון של התוספות דכתבו דהלכה היא דוקא בעברה שנתה היינו כשבה ושעירה שהם בני שנה אבל בפר שהוא בן שתים או שלש שנה לא גמירי הלכתא דימותו בעברו שלש שנים א"כ אין מקום לדברי הנ"ל וע"כ צריכין אנו לתירוצי דהגמרא דטעמא דר"י הוא משום תקלה הקושיא הנ"ל על רש"י במק"ע. אמנם נ"ל להכריע ולהוכיח כתירוץ שני של חוספות דגם בפר שהוא בן שלשה שנים נמי היא הלכה בעברה ג' שנותיו דלמיתה אזלא והוא בכלל עברה שנתה דאי אמרינן כתירוץ ראשון של תוס' דבפר שהוא בן שלשה שנים לא נאמר ההלכה בעברו שלשה שנים דלמיתה אזלא א"כ מן חמשה חטאות המתות שתים לא שייכי בפר יוה"כ דהא ולד חטאת לא שייך ביה הואיל והוא זכר כמ"ש לעיל וגם עברה שנתה לא שייך ביה דהא הוא בן שלשה שנים ולפ"ז הדרא הקושיא דלעיל לדוכתא מאי פריך הגמרא (בדף נ ע"א) ותיפוק ליה משום חטאת שמתה בעלי' והגמרא קא שקל וטרי אי פר יוה"כ מחשב קרבן יחיד או ציבור הא אף אם נימא שהוא קרבן יחיד נמי לאו למיתה אזלא דבין לר"ל ובין לר"נ איכא בהדה ארבעה דגמירי בחדא אחד דלא משכחת ליה בפר יוה"כ דממנ"פ או ולד חטאת הוא בהדי הנך ארבעה או עברה שנתה והשתא יש ללמוד סתם מהמפורש דכמו שעברה שנתו או ולד חטאת בשאר חטאות נאמר ולא בתר יוה"כ אף אינך שלשה שנגמרה עמו ג"כ בשאר חטאות אמורים ולא בפר יוה"כ וא"כ פר יוה"כ אף שהוא קרבן יחיד אפ"ה לא נגמר למיתה וא"כ לתירוץ א' של התוס' לא מקשה הגמרא מידי הרי מוכח כתירוץ שני של תוס' דגם בפר שייך עברה שנתו:

והנה נראה לי לומר דגם לתירוץ ראשון של תוספות ג"כ הגמרא פריך שפיר ות"ל משום חטאת שמתה בעליה דאי קרבן יחיד הוא הוי אזיל למיתה דהנה בתוס' ישנים מקשי מאי פריך הגמרא ביומא ומאי נפקא מניה הא שפיר יש נפקותא דאי אמרינן דכהנים

שותפים הם א"כ אם מת אחד מהם הוי חטאת שמתה בעליה ולמיתה אזלי ואי אמרינן דכהנים ציבור מקרי אם מת אחד מהם הוי מת אחד מהציבור דחייבים דגם ר"י מודה דאין ציבור מתים דנפקא לן מקרא במסכת הוריות דאין ציבור מתים מכפר לעמך ישראל אשר פדית ראוי' היא כפרה זו לכפר על יוצאי מצרים אף שכבר מתו והנה קושיא זו יש לתרץ בפשוט דהנה התוס' מקשים למה לא אמר נ"מ לאהדורי אטהורים דאי ציבור הוי לא מהדרינן אטהורים הואיל וטומאה הותרה בציבור ואי שותפין הוי מהדרינן אטהורים ומתרץ תוספות הואיל ורבא מגיה בדברי ר"ש אין חטאת השותפין מתה ולר"ש ליכא נ"מ דר"ש סובר טומאה דחויה בציבור ולפ"ז מתורץ גם קושית תוספות ישנים דלא מצי למימר נפקא מניה אם מת מן הציבור כיון דלר"ש ליכא נ"מ דגם בחטאת השותפין סובר ר"ש לאו למיתה אזלא וא"כ אף אם נימא שותפין מתה אפ"ה לאו למיתה אזלי:

אמנם התוס' ישנים מקשים עוד קושיא דאף לר"ש יש נ"מ דאי גרסינן דברי ר"ש אין חטאת השותפין מתה אם כן אם מת אחד מן הב"ד בפר העלם דבר של ציבור חייבין כמו שסבר אביי במסכת הוריות אבל אי גרסינן בדברי ר"ש שאין חטאת הציבור מתה וכהנים מקרי ציבור א"כ יש לומר דר"ש סובר דוקא חטאת הציבור אינו מת אבל חטאת השותפין מתה כמו שסובר רב יוסף במסכת הוריות וא"כ יש נ"מ אי שותפין הוי או ציבור הוי והנה התוס' ישנים מתרצים דהגמרא פריך שפיר לפי המסקנא במסכת הוריות דטעמא דאמרינן אין חטאת הציבור מתה הוא הואיל ובחדא גמירי כל חמש חטאות המתות ואיכא בהו שנים דהיינו ולד חטאת ותמורת חטאת דליתא בציבור וע"כ ביחיד אמורים ולא בציבור הה"ד אינך שלשה אף ששיירים בציבור ג"כ ביחיד אמורים ולא בציבור והשתא טעם זה שייך ג"כ בשותפין ללמוד, דחטאת השותפין אינה מתה דולד חטאת ותמורת חטאת ג"כ ליתא בשותפין וא"כ ג"כ יש ללמוד דכמו שבהך חמש חטאות איכא שנים דהיינו ולד חטאת ותמורת חטאת דליתא בשותפין כמו כן נמי אינך שנים ביחיד אמורים ולא בשותפין וא"כ שפיר פריך הגמרא מאי נ"מ אי שותפין הוי או ציבור הוי ס"ס לאו למיתה אזלא זהו קיצור תירוץ תוס' ישינים (כי יש בדבריהם אריכות הרבה וגמגומים אשר נפלה בדבריהם בדפוס):

והנה לכאורה קשה מנ"ל להגמרא במסכת הוריות להוכיח דר"ש בחדא גמירי ומהאי דיוקא דקא דייק ר"ש ביחיד ולא בציבור מהך דיוקא דייק נמי ביחיד ולא בשותפין וקשה מנ"ל דלמא בחדא גמירי כל חמש חטאות כדי למעט ציבור לחוד ולא משום ציבור:

עוד קשה לי מאי פריך הגמרא וכי דנין אפשר משאי אפשר דלמא סובר ר"ש כר"א דסבירא ליה בכל התורה דדנין אפשר משאי אפשר וכה"ג מצינו בגמרא דמנחות (דף פג

ע"א) ובמסכת דידן (דף צט) דאיתא בברייתא דדרש זאת התורה לעולה ולמנחה לחטאת ולאשם ודרש מה אשם אין שפיר ושליא קדוש בו דהא זכר הוא אף חטאת אין שפיר ושליא קדוש בו וקאמר בגמרא האי תנא סבר ולדות קדשים בהויתן הן קדושים וגם סבר דנין אפשר משאי אפשר וא"כ גם לר"ש י"ל דסבר דנין אפשר משאי אפשר ואפילו מוכח קצת דהא בהך ברייתא פליגי ר"א ור"ש וסוברים אין חטאת ציבור מתה ולר"י בודאי ילפינן אפשר משאי אפשר א"כ גם ר"ש סובר כן ומאי פריך הגמ':

ונ"ל דהגמרא סובר דאף ר' אליעזר דסובר ילפינן אפשר משא"א הוא רק היכא דאית ליה הקישא וכן איתא בגמרא דמנחות (דף פב ע"א וע"ב) דפליג ר"א ור"ע דר"א סבר פסח אינו בא אלא מן החולין וקאמר שם בברייתא ר"א אומר נאמר פסח במצרים כו' ופריך הגמרא ור' עקיבא אי סבר אין דנין אפשר מאי אפשר לוקי במלתיה אי הדר ביה והא דלא גמר מפסח מצרים משום האי פריכא דמה לפסח מצרים שכן אין טעון מתן דמים האי פריכא הוא דאיכא למימר פסח מדבר יוכיח שטעון מתן דמים ואימורין לגבי מזבח ואפ"ה אינו בא אלא מן החולין ומתרץ הגמרא ר"ע לדבריו דר"א קאמר לדידי אין דנין אפשר משא"א לדידך דאמרת דנין מה לפסח מצרים שכן אין טעון מתן דמים כו' וא"ל ר"א ועבדת ופריך הגמרא ור"א לימא ליה פסח מדבר יוכיח ומשני הגמרא לדבריו דר"ע קאמר לדידי דנין אפשר משא"א לדידך ומשום האי פירכא פסח מדבר יוכיח לדידך דאמרת אין דנין אפשר משא"א הרי הוא אומר ועבדת ופריך הגמרא השתא נמי לפרוך אף שנאמר ועבדת וכי דנין אפשר משא"א אמר רב ששת זאת אומרת אין משיבין על ההיקש וכתבו התוס' דר"ע אית ליה האי הקישא לשאר מילי לענין שיהיה הפסח נאכל בלילה רק לענין שאינו בא אלא מן החולין לית ליה ההיקש הואיל ואין דנין אפשר משא"א ולפ"ז יש לומר דר"א דסובר דנין אפשר משא"א הוא מטעמא דאין היקש למחצה אבל היכא דליכא ההיקש לא ילפינן אפשר משא"א גם לר"א ולפ"ז שפיר פריך הגמרא וכי דנין אפשר משאי אפשר דהמקשן היה סובר דר"ש מכח סברא קא מדמה מה ולד חטאת ותמורת חטאת שמתו בעליה ליתא בציבור אלא ביחיד אף חטאת שכיפרו בעליה ועברה שנתו ליתא בציבור אלא ביחיד ופריך הגמרא דמכח סברא אין ללמוד אפשר משא"א ומתרץ ר"ל במסכת תמורה דארבע ניתנה וכו' והואיל ובחדא גמירי הוי זה כמו היקש דאתקשי להדדי כביחיד אמורים ולא בציבור ומעתה אני אומר שכך היה השקלא וטריא בסוגיא דהוריות דהגמרא מקשה מה הוי עלה אי גם בשותפין סובר רבי שמעון דאין חטאת השותפין מתה או דוקא בציבור סובר כן ולא בשותפין ומביא הגמרא ת"ש דאמר ר"ש ה' חטאות מתות כו' וילמוד סתום מהמפורש והגמרא כבר ידע דטעמא דר"ש הוא

הואיל וכל ארבע חטאות בחדא גמירי או כר"ל ארבע למיתה או כר' נתן ארבע לרעיה כמו שמתרץ הגמרא במסכת תמורה ואפ"ה פריך הגמרא בהוריות וכי דנין אפשר משאי אפשר היינו לענין שותפין דודאי לענין חטאת הציבור שפיר ילפינן דהואיל ובחדא גמירי ולד חטאת ותמורת חטאת ומתו בעליה והני שלשה אינן שייכין בציבור וביחיד אמורים ולא בציבור אף האידך שנים דהיינו שעברה שנתו ושכיפרו בעליה ג"כ ביחיד אמורים ולא בציבור אבל מנ"ל למילף חטאת שותפין דליכא ביה אלא שנים דהיינו ולד חטאת ותמורת חטאת מנ"ל למילף שלשה דשייכים בשותפין משנים דלא שייכי בהו ומשני ר"ש בחד מקום גמיר ובאמת לא יליף מכל שלשה דלא שייכי בציבור אלא מהך שנים דהיינו ולד חטאת ותמורת חטאת דלא שייכי לא בציבור ולא בשותפות ובחד מקום גמיר למעט חטאת ציבור ושותפין שאינו מתה ומעתה יומתק לנפשך לשון הגמרא דאמר ר"ש בחד מקום גמיר ולא קאמר ר"ש בחדא גמירא אלא רוצה הגמרא לומר בזה בחד מקום גמיר דהיינו חד מקום גמיר כדי למילף שותפין וציבור בחדא מחתא ודוק:

ולפי זה מתורץ מה שדקדקתי לעיל למה מביא הגמרא במס' תמורה תירוצי דר"ל ור"נ ובמסכת הוריות מביא הגמ' דר"ש בחד מקום גמיר ולפי הנ"ל אתי שפיר דהגמרא מתרץ כן כדי לילף שותפין כנ"ל:

ומעתה נראה לתרץ הך קושיא שהקשיתי במה דמפלפל הגמ' אי פר יוה"כ הוי חטאת הציבור או יחוד והא אפי' אי הוי חטאת יחיד ג"כ לאו למיתה אזלא דג"כ יש ללמוד סתום ממפורש מה ולד חטאת ועברו שנתו לא שייך בפר יוה"כ ובשאר חטאות נאמר ולא בפר יוה"כ אף אינך שלשה ג"כ בשאר חטאות נאמר ולא בפר יוה"כ הואיל ובחדא גמירי זה אינו דאין דנין אפשר משא"א הואיל ואיכא לאוקמי ההיקש דבחדא גמירי למעט חטאת הרבים דהיינו של ציבור ושל שותפין וכאן ליכא למימר דבחד מקום גמיר דהא זה הוא היקש אחר דחטאת הרבים דהיינו ציבור ושותפין גמרינן מולד חטאת ותמורת חטאת דליתא ברבים ולגבי פר יוה"כ הוי צריכין למילף מולד חטאת ועברה שנתה (דתמורה יש לומר שייך בפר יוה"כ אי קרבן יחיד הוה דהא הוא אבעי' דלא אפשיטא). וא"כ הוי צריכין ללמוד תרי היקשות ואין דנין אפשר משא"א למעט פר יוה"כ הואיל ואיכא לאוקמי ההיקש למטט חטאת הרבים וא"כ מתורץ הקושי' דלעיל לתירוץ ראשון של תוס' דבפר לא שייך עברה שנתו ואפ"ה לא ממעטינן פר יוה"כ אי קרבן יחיד הוי כנ"ל:

אבל יש להקשות דלמא לעולם כולהו בחד מקום נגמר ואף חטאת יוה"כ יש למעט בהאי היקשא דקא ממעט חטאת הרבים וכולהו ילפינן לה מולד חטאת לחוד והכי קא גמרינן מה ולד חטאת לא שייך אלא בנקבה וליתא בזכר אף האינך חמש חטאות לא נאמר אלא

בנקבה ולא בזכר לאפוקי חטאת הציבור וחטאת השותפין ופר יוה"כ שהם זכרים אינן מתות אמנם זה אינו דהא כבר תירצתי לעיל דמולד חטאת לחוד ליכא למילף פר יוה"כ דר"ל מתה דשמא ולד חטאת נאמר לרעי' ואינך ד' שנגמרו למיתה כולם שייכי' בחטאת יוה"כ ולר' נתן עכ"פ אינה קריבה דשמא ולד חטאת נאמר למיתה ואינך ד' שנאמרו לרעי' שייכי' בחטאת יוה"כ וא"כ עכ"פ לא הוי קריבה הואיל ונגמרה לרעי' ושפיר פריך הגמ' לכ"ע ותיפוק ליה משום חטאת שמתו בעלי' דממנ"פ לא קרב ולכך צריך אביי לתרץ דהוי חטאת הציבור ורבא מתרץ דהוי חטאת השותפין ולא הוי בכלל החמש חטאות כלל ושפיר מצי קרב:

ועל פי זה אמרתי ליישב דברי רש"י במס' יומא בד"ה שאין חטאת השותפין מתה וז"ל דר"ש סבר ה' חטאות המתות בחד מקום אגמרי' רחמנא למשה מה תמורת חטאת מתה ליתא בשותפות שאין קרבן שותפין עושה תמורה אף כולן אינן מתות בציבור ולא בשותפין כו' ע"ש וקשה למה נקט רש"י תמורת חטאת ולא נקט ולד חטאת שג"כ ליתא בשותפין שאין שותפין מביאין נקבה ולפי דברי הנ"ל אתי שפיר דהואיל ואביי ורבא קא שקל וטרי אי פר יוה"כ מקרי קרבן יחיד או ציבור או שותפין וקשה קושי' הנ"ל הא אפי' אי הוי קרבן יחיד ג"כ איכא למעט חטאת יו"כ שהוא זכר דלאו למיתה אזלא הואיל וגמרינן מולד חטאת וע"כ צ"ל דמולד חטאת לחוד ליכא למעט פר יוה"כ אי הוי חטאת יחיד דשמא ולד חטאת נאמר לרעי' ולא נגמר בחדא עם אינך ד' חטאות שנאמר למיתה ואי הוי פר יוה"כ חטאת יחיד הוי אזיל למיתה אף שהוא זכר ועיקר טעמא היא דלאו למיתה אזיל וקא קרבה הוא הואיל והוי חטאת הציבור לאביי או חטאת השותפין לרבא וחטאת השותפין ממעטינן הואיל וגם תמורת חטאת לא שייך כנ"ל ולכך נקט רש"י תמורת חטאת ודוק:

היוצא מכל הנ"ל דאי הוי חטאת יוה"כ חטאת יחיד לא הוי קרב בין לר"ל ובין לר' נתן אם מת הכהן גדול דלר"נ הוי אזיל למיתה דשמא ולד חטאת לחוד נאמר לרעי' וחטאת שמתו בעלי' נגמר למיתה עם אותן ד' השייכים גם בחטאת זכר ולר' נתן הוי אזיל לרעי' דשמא ולד חטאת לחוד נגמר למיתה וחטאת שמתו בעלי' נגמר לרעי' עם אותן ד' שנגמר לרעי' השייכי' גם בחטאת זכר ומעתה זה הוא נפקותא בין ר"ל לר"נ בפלוגתייהו אי ד' נגמר למיתה או אי ד' נגמר לרעי' לריש לקיש דסבר ד' נתנו לרעי' א"כ למ"ד חטאת יוה"כ מקרי חטאת יחיד אזיל למיתה אם מת בעלי' ולא ממעטינן מולד חטאת דלא שייך בי' דשמא ולד חטאת נגמר לחוד לרעי' וחטאת שמתו בעלי' נגמר למיתה עם אותן ארבעה שנגמרו למיתה כנ"ל:

אבל לר"נ לא הוי אזיל למיתה ממנ"פ אי חטאת שמתו בעלי' נגמר למיתה ומתוך הארבעה שנגמר לרעי' הוא ולד חטאת א"נ גמרינן מה ולד חטאת שנגמר לרעי' בנקבה נגמר ולא בזכר אף אינך שלשה שנגמרו עמו ג"כ בנקבה אמורה ולא בזכר וקא יליף נמי מה אותן שנגמרה לרעי' יש בו השייכות בין בזכר ובין בנקבה ואפ"ה בנקבה נגמרה ולא בזכר אף זה חדא דהיינו מת בעלי' אף ששייכי גם בזכר אפי' הכי בנקבה אמורה ולא בזכר ולא הוה אזיל למיתה ואי אותו שנגמרה למיתה היה ולד חטאת א"כ ממילא נגמר חטאת שמתו בעלי' לרעי' בתוך הארבע שנגמרו לרעי' ולא הוי מתה וא"כ זה הוא נ"מ בין ר"ל לר"נ למ"ד חטאת יוה"כ הוי קרבן יחיד לר"נ לא אזיל למיתה ממנ"פ כנ"ל ולר"ל אזיל למיתה ודוק. ואין להקשות הא ר"ל סובר בפר ואפי' בדמו של פר ז"א דר"ל לעצמו סובר כר"א ור"ש דסברי דקרבן ציבור הוא או קרבן שותפין הוא אבל מ"מ מודה ר"ל דאיכא מ"ד דסובר דקרבן יחיד הוא כמו שבעי ר"א לדברי האומר קרבן יחיד הוא אי עושה תמורה או לא ואליבא דהך מ"ד פליגי ר"ל ור"נ ודוק היטב הדק:

משנה חוץ מן הפסח והחטאת. הרמב"ם בפרק ט"ו מפסולי המוקדשין חילק בין הפרקים דגבי חטאת פסק דאם שחטה לשם חולין כשרה דאין חולין מחללין קדשים וכמימרא דרב לקמן (דף ג ע"א) ובפסח פסל אפילו שחטו לשם חולין ומפרשי דבריו לא עמדו על טעמו והכ"מ נדחק שם והבה"ז לקמן הרבה בקושיות ולכאורה אמרתי ממימרא דרב עצמו מוכח כן דהרי משנתנו פסלה בפסח ובחטאת ולא עוד אלא שקדמה פסח לחטאת ולמה זה שביק רב לפסח ונקט חטאת ששחטה לשם חולין והוה ליה לרב ג"כ לקבוע דבריו אתרוייהו ולמימר פסח וחטאת ששחטן לשם קדשים פסולין לשם חולין כשרים אלא ודאי דפסח פסול אפילו לשם חולין ואמנם אי משום הא לא אריא דרב אחז חטאת בלשונו משום אידך מימרא דידיה לקמן (דף ג ע"ב) בחטאת ששחטה בשנוי בעלים לחלק בין שחטה לשם מי שמחויב חטאת ובין שחטה לשם מי שמחויב עולה:

ועוד דאפילו אם היה רב אומר בפירוש כן גם על רב תסוב הקושיא דכיון דמקרא ילפינן לקמן (דף מו ע"ב) דאין חולין מחללין קדשים מנ"ל להוציא פסח מכלל זה:

והנלע"ד בזה דבפסח לא שייך כלל לומר שאין חולין מחללין קדשים (כאן חסר).